

Mentorji: Aleš Vodopivec, Tadej Glažar, Josip Konstantinovič, Anja Planišček

Pripravila: Aleš Vodopivec, Anja Planišček

Šola za prihodnost - Gradimo šolo v Južnoafriški republiki

- **Gradnja učilnice s knjižnico, 2010**
- **Gradnja večnamenske dvorane, 2011 /**
School For The Future - Building a School in South African Republic
 - *Building of Classroom with Library, 2010*
 - *Building of Multipurpose Hall, 2011*

Organizacija

Fundacija SARCH Social Sustainable Architecture (Avstrija);
UL Fakulteta za arhitekturo.

Kraj, datum

Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana in Ithuba Community College, Johannesburg, Južnoafriška republika. Gradnja učilnice s knjižnico, 2010 (načrtovanje: študijsko leto 2009 - 10, izgradnja: september - oktober 2010); gradnja večnamenske dvorane, 2011 (načrtovanje: letni semester študijskega leta 2010 - 11, izgradnja: september - oktober 2011).

Sodelujoči

Gradnja učilnice s knjižnico, 2010:

Mentorji: prof. dr. Aleš Vodopivec, doc. mag. Tadej Glažar, asis. Josip Konstantinovič, doc. mag. Anja Planišček; **študenti:** Domen Fučka, Miha Fujs, Mojca Gabrič, Blaž Goričan, Sergej Grabnar, Mina Hiršman, Jošt Hren, Andraž Intihar, Jure Kolenc, Samo Kralj, Tomaž Lešnjak, Nina Majoranc, Alenka Mehle, Primož Pavšič, Matej Perčič, Urban Petranovič, Miha Prosen, Žiga Rošar, Anja Šuler, Nina Vidič Ivančič, Louis Barcon.

Gradnja večnamenske dvorane, 2011:

Mentorji: prof. dr. Aleš Vodopivec, asis. Josip Konstantinovič, asis. Gašper Medvešek, doc. mag. Anja Planišček; **študenti:** Uroš Babnik, Tadej Bolta, Gašper Fabijan, Aleš Gabrijelčič, Jošt Hren, Jure Kolenc, Jernej Kovač Mynt, Lucija Lautar, Katja Lončar, Maša Ogrin, Janja Orel, Primož Pavšič, Ana Pezdirc, Maša Pirc, Peter Plantan, Eva Senekovič, Miha Prosen.

Sredstva, pokrovitelji

SARCH (Avstrija), Zunanje ministrstvo RS - Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč, Univerza v Ljubljani, Študentska organizacija Fakultete za arhitekturo, slovenska podjetja in posamezniki. Študenti so za bivanje in potne stroške prejeli stipendije republiškega sklada Ad Futura. Gradnja učilnice s knjižnico, 2010: 35.000 EUR; gradnja večnamenske dvorane, 2011: 33.000 EUR.

Rezultati

Zgrajeni stavbi in publikacija; strokovna monografija "Šola za prihodnost: učilnica in knjižnica".

Tema delavnic

Šola za prihodnost - Gradimo šolo v Južnoafriški republiki
Skupina študentov in mentorjev Fakultete za arhitekturo se je leta 2010 vključila v mednarodno mrežo arhitekturnih šol za

izgradnjo družbenih stavb v državah v razvoju. Mrežo vodi avstrijska fundacija SARCH - Social Sustainable Architecture z Dunaja. Skupina je v njenem okviru načrtovala in zgradila dve šolski stavbi v izobraževalnem kompleksu Ithuba Community College v enem od revnih barakarskih naselij ob Johannesburgu v Južnoafriški republiki. Leta je zgradila 2010 učilnico s knjižnico in leta 2011 večnamensko dvorano.

Deklaracija tisočletja OZN

Namen obeh projektov je bil prispevati k uresničevanju ciljev Deklaracije tisočletja, ki so jo leta 2000 sprejele članice OZN z namenom izboljšanja življenjskih razmer več kot četrtine svetovnih prebivalcev, ki živijo v revščini in pomanjkanju. Deklaracija je določila več ciljev: poleg izkoreninjenja revščine in lakote, preprečevanja nalezljivih bolezni in zagotavljanja strehe nad glavo, je dostop otrok do osnovnošolskega izobraževanja eden najpomembnejših ciljev. Razvite države, tudi Slovenija, pripomorejo k temu s prispevkom mednarodno dogovorjenega deleža bruto domačega proizvoda, ki ga namenijo za razvojne in humanitarne projekte pomoči.

Fazno poročilo OZN iz leta 2010 je pokazalo, da se je stanje na vseh ciljnih področjih sicer izboljšalo, a da je ekonomska kriza upočasnila tempo. Poročilo je kot poseben problem izpostavilo pomanjkanje izobraževalnih stavb in učiteljev, ki je najbolj pereče v državah podsaharske Afrike.

Izobrazba ni le osnovna človekova pravica, temveč edina pot do razvoja četrtine človeštva, ki živi v revščini in pomanjkanju. Gradnja šolskih objektov je zato ena od ustrežnejših oblik pomoči, saj probleme nerazvitosti rešuje v izhodišču, ne da bi posegala v krhko osebno dostojanstvo ranljivih skupin ljudi. Pomoč afriškim državam v obliki velikih finančnih in gospodarskih spodbud se je namreč večkrat izkazala kot neučinkovita. Vodila je v notranje konflikte, korupcijo in nove oblike odvisnosti.

Južnoafriška republika

Južnoafriška republika ima posebno mesto na afriškem kontinentu: je najbogatejša in najbolj razvita država ter hkrati dežela največjih družbenih nasprotij. Nasprotja izhajajo iz časa kolonializma, ko si je bela manjšina s prisvajanjem nahajališč dragocenih kovin omogočila ekonomsko in družbeno prevlado nad avtohtonim prebivalstvom. Apartheid (1948 - 1990 / 94) je z rasnim razlikovanjem "belih, črnih in mešanih" utrdil njeno prevlado in poglobil nasprotja. Konec apartheida in demokracija nista odpravila vseh nasprotij, saj je gospodarstvo ostalo v rokah bele manjšine. Nekdanji rasni apartheid se je preobrazil v družbeno-ekonomskega in se danes kaže v velikih razlikah med bogatimi in revnimi - večino ljudi, ki živi z manj kot 1.25 USD na dan, visoko stopnjo brezposelnosti, obolenosti z virusom HIV in kriminala. Poseben problem je slaba izobrazba, ki jo pogojuje omejen dostop revnih temnopoltih prebivalcev do dobrih šol. V razredih javnih šol, ki so edine dostopne temnopoltim prebivalcem v revnih okoljih, je tudi po 60 otrok. Kakovost izobraževanja je nizka in mnogo otrok po zaključku osnovne

šole ostane nepismenih ter brez možnosti za nadaljnje šolanje ali dostojen poklic.

Zato je fundacija SARCH pod vodstvom okoljskega politika Christopa Chorrherra leta 2003 ustanovila neodvisno šolo "Ithuba Community College" v jugovzhodnem predmestju Johannesburga. K izgradnji šolskih stavb je povabila več arhitekturnih šol iz Avstrije, Nemčije, Švice in Slovenije. "Ithuba Community College" je brezplačna šola in v razrede sprejme le po 25 otrok, kar zagotavlja visoko raven doseganja znanja. Znanje pa je edina naložba, ki lahko pripomore k družbeno-ekonomskemu napredku deprivilegiranih skupin v Južnoafriški republiki.

Knjižnica z učilnico in večnamenska dvorana

Stavbi sta bili zgrajeni od temeljev do strehe v osmih jesenskih tednih leta 2010 in 2011. Izbor materialov in prostorski zasnovi so zato narekovali enostaven, hiter in čim bolj cenovno ugoden način gradnje. Cilj obeh projektov je bil namreč dostopnost rešitev in materialov za domačine ter njihov prenos v lokalno gradnjo.

Obe stavbi imata jekleno konstrukcijo in zidove, ki so "butani" iz ilovice in slame. "Butanje" je poceni in energetsko ugoden način gradnje, saj imajo stene dobre akumulativne lastnosti. Tovrstna gradnja je na afriškem kontinentu sicer tradicionalna, v Južnoafriški republiki pa se ohranja le še v ruralnih predelih.

Zasnovi stavb sta preprosti: obe sestavljata po dva škatlasta volumna (v večjem je knjižnica z učilnico oz. dvorana in v manjšem sanitarije), ki ju prekriva lahkotna lebdeča streha. Eden od ciljev obeh zasnov je bila tudi optimalna povezava energetske zasnove stavb s konstrukcijo in materiali. Pri gradnji knjižnice in učilnice so bila z namenom pasivnega ogrevanja in hlajenja zasnovana dvojna okna s široki jekleni okviri, v katerih se segreva zrak. Podoben princip segrevanja in hlajenja je bil razvit tudi pri dvorani.

"Gradimo skupaj, učimo se skupaj"

V gradnjo stavb so bili vključeni tudi lokalni delavci, saj je izmenjava znanja med njimi in študenti eden od nadaljnjih ciljev projekta.

Lokalni delavci z vključenostjo v gradnjo dobijo delo in zaslužek. Osvojijo znanje, ki ga lahko prenesejo v lokalno okolje in si izboljšajo bivalne pogoje. Izkušnje iz gradnje jim pomagajo pri nadaljnjem iskanju zaposlitve. Obenem so dragocene tudi za evropske študente arhitekture, saj se jih večina z gradnjo sreča prvič.

Študenti so se poleg omejenega praktičnega znanja soočili še z omejitvami skromnih finančnih sredstev, ki za posamezno stavbo niso presegla 30-35.000 EUR. Sredstva so prispevali avstrijska fundacija SARCH in slovenski sfinancerji: Zunanje ministrstvo RS - Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč, Univerza v Ljubljani, Študentska organizacija fakultete za arhitekturo ter številna slovenska podjetja in posamezniki. Študenti so za bivanje in potne stroške prejeli štipendije republiškega sklada Ad Futura.

Izgradnja vseh stavb v Ithubi Community College-u je v globalnem pogledu majhen prispevek k doseganju ciljev

Deklaracije tisočletja, a velikega pomena za prihodnost 250 otrok letno iz bližnjega barakarskega naselja.

"Ithuba" v zuluščini, enem od jezikov južnoafriške družbe pomeni priložnost. In če k ustvarjanju te priložnosti pripomoremo z gradnjo šolskih stavb, opravljamo svoje poslanstvo kot arhitekti in kot državljani tega sveta.

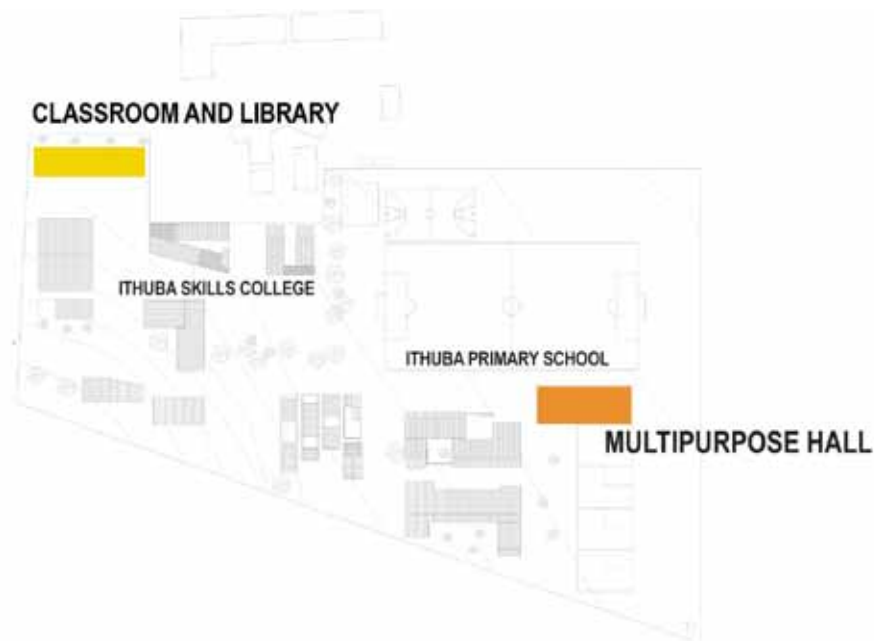
Slika 1: Knjižnica in učilnica, 2010: betoniranje talne plošče.

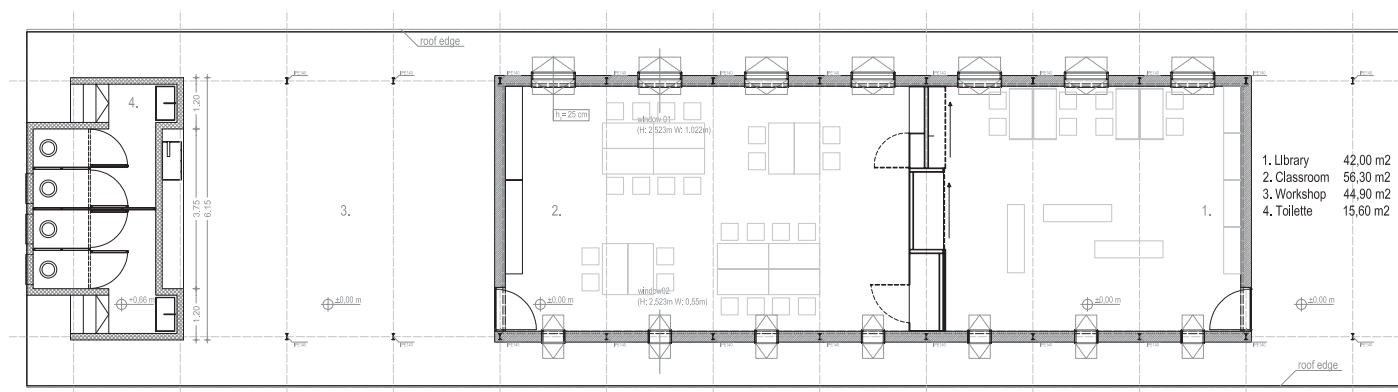
Slika 2: Knjižnica in učilnica, 2010: postavitve jeklene konstrukcije.

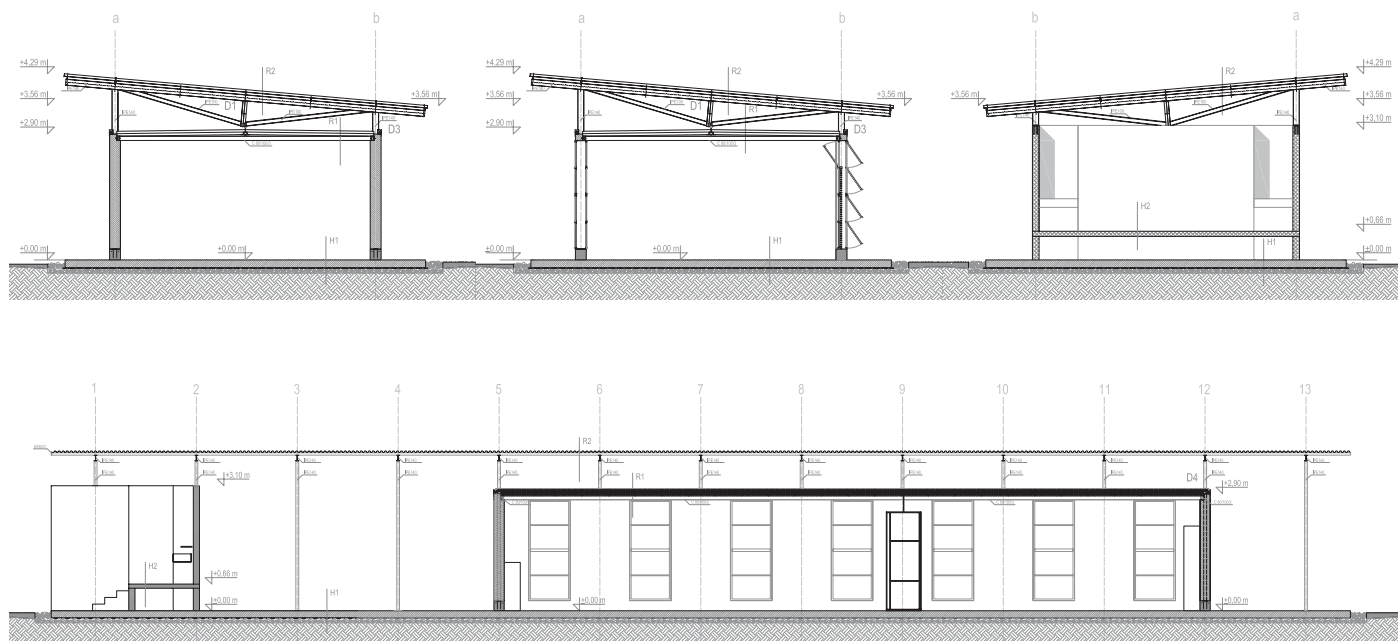
Slika 3: Knjižnica in učilnica, 2010: butanje sten iz mešanice gline in slame.

Slika 4: Ithuba Community College: paviljonski izobraževalni kompleks - situacija.

Slika 5: Knjižnica in učilnica, 2010: tloris.

Slika 6: Knjižnica in učilnica, 2010: prerezi.

Slika 7: Večnamenska dvorana, 2011: pogled na zgrajeno stavbo z južne strani.

Slika 8: Večnamenska dvorana, 2011: pogled na zgrajeno stavbo s severne strani.

Slika 9: Knjižnica in učilnica, 2010: pogled na stavbo z južne strani.